

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELES-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A NÉPNEVELŐ BUDAPESTI EGYESÜLETÉNEK TULAJDONA

és

A HAZAI TANÍTÓK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Felelős szerkesztő:

EMBER JÁNOS,

kihez a lap szellemi részét illető közlemények
küldendők.

(VIII., Teleky-tér 23.)

Kiadó

„HUNNIA“-NYOMDA

hová az előfizetési díjak, reklamációk és
hirdetések küldendők.

Teréz-körút 3. (Kemnitzer-utca sarok.)

TUDNIVALÓK:

A Népnevelők Budapesti Egyesületének
tagjai tagilletményül kapják a lapot.

Tagsági és más kérdések ügyében szívesen szolgál
felvilágosítással GERLEY SZEVÉR egyesületi titkár
VI., Izabella-utca 52. sz., II. 88.

Nem tagok előfizethetnek a kiadónál
egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frttal

Tagsági díjak DIÓSZEGHY BÉLA pénz-
tárhozhoz küldendők.

VI. ker., Felső-erdősor 33. I. em. 9.

BUDAPEST, 1899.

„HUNNIA“ KÖNYVNYOMDA

VI. Teréz-körút 3.

1. 1874

2. 1875

3. 1876

4. 1877

5. 1878

6. 1879

7. 1880

8. 1881

9. 1882

10. 1883

11. 1884

12. 1885

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

Felelős szerkesztő: Ember János.

Laptulajdonos:	Kiadó:
A „Népnevelők Budapesti Egyesülete”	„HUNNIA”-nyomda, VI., Teréz-körút 3.
Megjelenik e lap minden szombaton.	A lap szellemi részét illető észlelmények a szerkesztőhöz:
ELŐFIZETÉSI ÁRA:	Teleky-tér 23. sz. alá küldendők.
Egész évre . . . . . 4 frt	Előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz:
Fél évre . . . . . 2 „	„HUNNIA” KÖNYVNYOMDA VÁLLALATHOZ:
Negyed évre . . . . . 1 „	(VI., Teréz-körút 3. szám alá) küldendők
Pályázatokat és egyéb hirdetéseket petit soron- kint 10 krral számítunk.	
— Kéziratokat nem küldünk vissza. —	

A tanítóság egysége.

A népoktatás ujjáteremtésével csaknem egyidős panaszunk, hogy a magyar tanítóság fajok és vallások szerint széttagolt; egy eszmében, egy gondolatban egyesülni nem tud, erejét kifejteni nem bírja. Még az az ereje sem, érvényesül az ügy és az önmaga javára, melyet száma képvisel.

A panasz mellett azonban vigasztaljuk is magunkat és pedig azzal, hogy a tagolás mesterséges; a szívek mélyén él az együvértartozás érzete. Önáltatás minden vigasztalás! Ha az élet elszakít egymástól bennünket, ha gondolatainkat, érzelmeinket ki nem cserélhetjük, lassankint elsvad az együvértartozás tudata, elhal az egység gondolata; beleéljük magunkat abba a gondolatkörbe, a melybe bennünket a külső körülmények belekényszerítettek, a válaszkerítések dugványai élősövénynyé erősödnék. A külső hatások belső átalakulást idéznek elő. Ezen a tényen alapszik a meghódított népek assimilálása.

Ha önmagunkat ámitani nem akarjuk, be kell látnunk, hogy erős választó-falak vannak közöttünk, melyek miután külső erők hatásának következményei, kölső erőknek ellenkező irányú hatása nélkül le nem omlanak.

Az most már a kérdés, szabad-e nekünk ezen választófalakat szaporítani; az ügy érdekét és a saját érdekünket szolgáljuk-e, akkor a midőn az osztatlan iskola számára külön tantervet kérünk?

Hogy ezekre a kérdésekre feleleteket adhassunk, nézzük egy kissé közelebbről a dolgot.

A faji és felekezeti válaszfalakon kívül egy másik, nem kevésbé veszedelmes választó fal van még közöttünk, az a melyet *működésünk helye* emel közénk. Falusi és városi, bocskoros és úri tanítók vagyunk. A falusi — csekély kivétellel — a népség, katonaság, melynek az a hivatása, hogy a gyűléseken a városi vezéreknak tapsoljon. A városi, az úri tanító, a ki választékosan beszél és öltözik, ma is felsőbbbrangu emberi lénynek tartja magát. Műveltség, a szellemi érték érvényesítésére irányuló készség, csiszoltság tekintetében tényleg így is áll a dolog. Az egyszerűbb falusi tanító kénytelen inferioritását beismerni s a vezérletet a városi kollegáknak teljesen átengedni, magának csupán az elmaradhatatlan jegyzőkönyvi elismerés megszavazásának jogát tartván fenn.

Csaknem észrevétlenül osztott bennünket két kasztra a helyzetünk: paraszttanítókra és úri tanítókra. Annyira haladt már is a kettéválás, hogy szinte természetesnek kezdjük találni. A helyzet fonáksága és ártalmas volta csak azért nem szembetűnő, mert a két kaszt nincs egymástól szorosán elkülönítve. A „paraszt-tanító“nak megvan a szabad, költözködési joga; nem földhöz kötött jobbágy. Ha a falusi tanító akár az iskolában akar a társadalomban valami figyelemre-méltót cselekszik, jutalmul a város int feléje. S ezt a barátságos integetést nemesak várják, de erőszakolják is a kartársak. Ki akarna ma már „egy rossz faluban elveszni?“ Senki! A ki egy kis valamirevalóságot érez magában, hacsak különös tekintetek falusi állomásához nem kötik, a város felé gravitál. A hatóságok a megmondhatóit, micsoda ádáz ostrom folyik a városi tanító-állomások ellen.

Téved a ki azt hiszi, hogy a falusi ember gyermekeinek nevelése miatt vágyik a városba. Vannak ilyenek is nagy számmal; de az ostromlók többségeinek nem a gyermeknevelés alkalma, hanem a város kell. A fiatal kollegák éppen nem állanak az ostromlók között az utolsó helyen, mert a városon könnyebb a munka, több a fizetés, alkalom kínálkozik egy-egy kis mellékeresetre és kellemesebb az élet.

Nem tartjuk egészséges állapotnak ezt a szertelen tolongást a városok felé: ámde a bajt nem azzal akarjuk orvosolni, hogy a falusi és városi tanító között fennálló választó-falat áthatolhatatlanná tegyük. Különben is, ha a falusi tanítóság a külön tantervvel meg lesz kibébitve, tehát tanítói ambitio sem buzdítja őt arra, hogy a nehezebb position helyét megállja, még erősebb lesz a tolongás a városok felé.

Ha az osztatlan (tehát falusi) iskola külön tantervet kap, a falusi tanító alsóbb, a városi felsőbb rendű iskola tanítója lesz; más szavakkal ugyan, de ismét életre-kelek az „alelemi és főelemi tanodák.“ És nem lesz könnyű dolog egyik iskolából a másikba jutni; mert a közönség nemesak a formális képesítést tekinti, hanem az iskolát is figyelembe

veszi, melyben a pályázó működik. Az alsóbbrendű falusi iskolákban működés nem lesz érdem a továbbhaladásra, hanem kerékkötő, a gyengeségnek jele és bizonyosága. A ki fiatalon városi helyet nem kap, később nehezen kerül városba. A megokolatlan mellőzés elkedvetleníti, szerencsétlennek, elveszettnek fogja magát érezni és tanítói munkáját is kevesebb eredménnyel fogja végezni.

A tanítósnak nem érdeke a külön tanterv, tehát az ügynek sem az; mért az ügyet a személytől elválasztani nem lehet.

Midőn azt a kérdést tárgyalják a falusi iskolákban működő kollegák, hogy vajjon van-e az osztatlan iskolának külön tantervre szüksége, gondoljanak arra is, a mit e sorokban megérintettünk. Ha csak arra lesznek figyelemmel, hogy a kevesebb tananyag révén kevesebb legyen a munkájuk, nagyon el találják magukat számítani; a csak gondolati könnyebbség kedvéért mélyebbre és szélesebbre vágják az árkot, mely őket a városi kartársaktól elválasztja. A tanítósnak egységének akadályait növelik mindnyájunk, de első sorban önmaguk kárára. Jövendő sorsukat a miniszter a kezükbe tette le. Reméljük, hogy felismerik a helyzetet s tudni fogják, mit kell cselekedniök.

Ember János.

A katonáskodás mint a műveltség terjesztője.

A Népművelők Lapjának egyik utóbbi számában olvastam, hogy mily fontos munkát végez az orosz hadsereg a nemzeti művelődés érdekében akkor, midőn a népműveltséget terjeszti, kényszerítvén az analfabeta újonczokat, hogy a részükre felállított katonaiskolákat látogassák, ott az írás, olvasás tudományát elsajátítsák. Valóságos népiskola a hadsereg, mely mint a statisztikai adatokból látható, elég eredménnyel oldja meg feladatát. Csak az 1897. évben az analfabeta katonáknak 64%-a, vagyis 105 ezer ember tanulta meg az írás, olvasás mesterségét. Az orosz hadsereg tehát védelmezi az országot s emellett öntudatosan terjeszti a műveltségét. Ime, a kaszárnya, a szilajság, a durvaság tanyája, egyszerű, de számottevő forrásává lesz az ismeretnek; primitív, de hasznos melegágyává a műveltségnek.

A hadseregben van a tömeg, a nép színe-java, onnét évről-évre újabb ezreket és ezreket sziv fel, hogy másrésről a fölösleget oda vissza bocsássa. Nagyon sok tudatlan, tanulatlan ember kerül így a katonasághoz. Csak képzeljük el, mily roppant hatással lenne az államra, a nemzeti művelődésre nézve az, ha azok, kik minden tudás nélkül kerültek oda: a rendszeres oktatás nyújtotta ismeretekkel térnének vissza egyszerű otthonukba; friss ismereteket, egészséges életnézeteket vive magokkal a rokonok, ismerősök körébe.

A katona izzad, fárad, ha kell: vérét, életét áldozza az állam, a polgárok biztonságáért. Vajjon az állam — már a viszonyosság elvénél

fogva is — csak megkísérli-e, hogy olyan eszközöket nyújtson nekik, melyek könnyebbé teszik a megélhetést, a boldogulhatást, ha elhagyják a katonaságot? Ott van az iskola, igaz. De mikor az sem teljesítheti feladatát úgy, mint kellene s elvégre ott kell segíteni a bajon, a hol lehet. Korunkban, midőn az egyéneknek egymás ellen való harca mind nagyobb lesz, nehezül a megélhetés s már a legszerényebb helyzetben élő embernek is a tudás, az ismeret tágabb körére van szüksége, hogy a létfenntartás küzdelmeiben sikeresen harcolhasson; mikor egyesek, községek, felekezetek s az állam egyenként s vállvetve munkálkodnak azon, hogy lehetővé tegyék a fegyvereknek, az ismereteknek a megszerzését: akkor a hadsereget a számitásból kihagyni nem lehet. A gyakorlótok alatt a katona fáradtságához, nélkülözéséhez szokik, teste ügyesül s ennek az életben hasznát is veszi. De vajjon lelke részesül-e némi gondozásban; gondolkodik-e arról, hogy az eszszolódjék, annak tartalma, a katonai ismereteken kívül, még más természetű tudással is gyarapodjék? Tanítjuk az inasokat, mindenféle ismétlőiskolákat szervezünk, a felnőtteket tanfolyamokon oktatjuk, csak a katonára nincs semmi gond. Pedig három év hosszú idő s mint az orosz példa mutatja, a katonát is lehet tanítani. Mily szépen hálálná meg az állam katonai fáradalmait, szenvedéseit, ha felállítaná a kötelező katonaiskolákat, mint Oroszországban van; de nemcsak az írni, olvasni nem tudó újonczok számára, hanem a többiek részére is, kik ott képzettségökhöz mért oktatásban részesülnének. És ez a hála volna az ország leggyümölcsözőbben befektetett tőkéje.

Az államnak elég módja van hozzá, hogy a rendszeres oktatást elrendelje. Kérdés hogyan lehetne a tervet megvalósítani s van-e egyáltalán a katonának ideje az ilyen munkára?

Az igaz, a hadseregben most is vannak iskolák. És pedig altiszti és legénységi iskolák. Amott tisztek, itt altisztek tanítanak. A katonai ismereteken kívül tanítanak írni, olvasni, számolni. Tekintve, hogy hozzá nem értő emberek fáradoznak az oktatásban s bár munkásságuk dicséretreméltó, az eredmény nem lehet nagyon fényes. Azonban, ha azt akarjuk, hogy a katonaság igazán műveltséget terjesztő tényező legyen az államban, akkor a siker biztosítása végett a munkát *ahhoz értő emberre kell bízni, vagyis a tanítóra. Mután a lelkeszt, az orvost, gyógyszerészt, sőt a szabót, susztert is hivatásának megfelelő munkával látják el, lássák el a tanítót is.**

A Néptanítók Lapjának 1897. évfolyama 5. számában a tanítók katonai szolgálatáról van szó. A cikkíró szükségesnek tartja, hogy mint önkéntesek szolgáljanak. Azt hozván fel okul, hogy a tanítói tekintélynek van szüksége arra. Háttha hozzá vesszük azt, hogy ott is a nemzeti művelődés magasztos munkáján fáradozhatik, nemde szivesebben fog hosszabb ideig szolgálni! S ezzel megtaláljuk fontosabb okát a hosszabb szolgálatnak.

A tanítót kiképezhetnék a többi önkéntessel együtt. A kiképzés után kapna valamilyen tiszti rangot, melyre az oktatás érdekeben lenne szüksége. Az arra rendelt időben tanítaná a katonákat, azután pedig vagy va-

*) Ezt az eszmét igen figyelemre-méltónak tartjuk mi is s alkalmas kiindulási pontjául az actionak. Katonáskodó munkatársaink hozzászólását szivesen vesszük.

Amelyik katonai hivatalban dolgoznék, vagy pedig menne gyakorlatra a többivel. Mindenesetre találhatnának rá módot, hogy a katonai szolgálatot a tanítói munkával összeegyeztessék. Így a tanító is alaposabban képzett katona lenne, másrészt pedig lelkiismeretes munkájával igen sok hasznos eredményt tudna felmutatni a katonák oktatásában. Azokat a kik írni, olvasni nem tudnak, módszeresen s hamarabb tanítaná meg arra; a haladókkal pedig, kik ezeket már tudják, képzettségökhöz mértén foglalkoznék. Amellett a szegény katonának nehéz sorsában igazi barátja lenne s nagyon sok durvaságtól, igazságtalanságtól tudná megmenteni. Mer vagyok győződve hogy, a tanítókkal emberiesebb gondolkozási mód vonulna be azon falak közé, melyek most a humanitást oly kevésbé ismerik.

De hát van-e katonának ideje a tanulásra? Aki a katona életmódját csak távolról ismeri, vagy aki nem gondol arra, hogy a katona végez ám sok fölösleges munkát is, a mely nélkül ép oly jó harcossá képezhető: az nagykönyven hajlandó rámondani, hogy nincs. Foglalkozunk röviden ezzel a kérdéssel is. Némi jóakarattal bizonyára találunk — ha nem is egész éven át, hanem csak a téli hónapok alatt s ha nem is naponként, de hetenként legalább néhány oly órát, melyen elvonhatjuk őt a katonai dolgoktól s oktatás, tanítás által oly ismereteket nyújthatunk neki, melyeknek az élet mindenféle körülményei közt hasznát veheti. Most miután a kiképzés megtörtént, megkezdődnek az iskolák. Ez azt bizonyítja, hogy a tanításra csakugyan lehet időt szakítani. Vasár- és ünnepnapon szintén lehetne 1-2 órát tanulással tölteni. A téli hosszú estéken szintén. Mikor a nagyobb gyakorlatok megkezdődnek, egy hétköznapon pihenés céljából, nincs „rukkolás.” Nem lenne talán oly igen nagy áldozat, ha a téli hónapok alatt hetenként egy fél napon át szünetelne a gyakorlás. Ennek a felét még mindig tisztogatóra lehetne fordítani, míg a másik részét oktatásra kellene felhasználni. A katona roppant sokat tisztogat — büntetésből. Nem valami kellemes foglalkozás s így az altiszt urak szívesen használják e célra. Meg igen jó szer a katona unalmának elűzésére, restségének megtörésére. Az erre fordított időből is lehetne valamit elvenni. Ide lehet sorolni még az esős napokat is. Felhozhatná valaki, hogy a hosszabb gyakorlatok után nagyon elfáradnak. Igaz, de tudjuk, hogy a katona a legnehezebb gyakorlat után is, a mint csak teheti, kimegy a városba — sétálni. Időt tehát, csak jóakarattal kellene hozzá, lehetne e célra szakítani. Az orosz hadseregben elért eredmény eléggé bizonyítja, hogy a katonák tanítására hosszabb időt kellett szánni. Ha ott megtehetik, miért nem lehetne azt nálunk is megvalósítani?

Tapasztaltam, hogy a katonák — de különösen az altisztek szeretnek olvasni. Miután azonban férezmunkákon kívül egyéb könyvekhez nem igen juthatnak, kénytelenek ezen erkölcslezítő rémregények által üzni el unalmukat. Van olyan szolgálat, midőn a katonának órákon át nincs egyéb dolga és szórakozása, mint a levegőt nézegetni. Mily szívesen olvasna ilyenkor valami jó könyvet! Vagy az a szegény parasztfiú mily örömmel fogná bütykös ujjai közé a tollszárat, hogy nagy szarkaláb-betűit a papírra rajzolja, már csak azért is, mert telnék vele az idő. Nagyon jó szolgálatot tenne a legénységi könyvtár, melyet nem is volna oly nehéz beszerezni. A katona-zenekar néhány hangversenye, a

tisztikar által e célra rendezett multság hozna össze egy egy kis tökélt.

Az általános lefegyverzés ideje — sajnos — még nagyon messze van. Sok, sok milliót fogunk még addig katonai célokra fizetni. Vajjon nem juthatna abból a rengeteg összegből csak egy kis rész a katona oktatás céljaira is?

Fontos állami, nagy nemzeti célok teszik szükségessé, sőt követelik, hogy a katonaság a nemzet erejének színe, virága rendszeres oktatásban részesüljön. Nézzük csak a honvédséget. Hány idegenajku fiú szolgál a honvédseregben! S hány nem részesült közülök a jó iskola áldásaiban! Az ilyenek megtanulnának magyarul írni, olvasni. Az anal-fabeta pedig csakis azt tanulná meg. S miután a szolgálati nyelv ugyis a magyar, két év alatt teljesen elsajátítaná azt. Bármily egyszerű és kezdetleges, de magyar származásu, magyar zamatú lenne az a műveltség, mit úgy elsajátítana; erős kötelék lenne az, mely őt mindenkor a magyarság felé vonná.

Az oktatás ellen a katonaságnak sem lehet kifogása. Annál kevésbbé, mert nem akarjuk mi a kaszárnyát iskolává alakítani át, csak azt szeretnők, ha az iskola annak árnyékában szerényen meghuzodhatnék.

Kollányi Ödön.

A népegészség kérdése.

A népegészség ápolásának kérdésével foglalkoznia kell a nép tanítójának. E sorok közzétételével a kérdésre óhajtom felhívni a figyelmet.

Valamely nép lehet gazdag, politikailag érett, művelt, híres; de ha tartós egészsége nincs, nem szerencsés és testi sinlődése folytán erkölcsileg és szellemileg tönkre megy. Ezen kérdéssel való foglalkozás tehát nemcsak a humanitás parancsolata, hanem az önzetlen hazaszeretnek követelése is.

Az utóbbi szempontot hangsúlyozva, remélem, hogy kartársaim e sorokat megolvassák s ha arra a meggyőződésre jutnak, hogy a kérdés érdemét illetőleg igazam van, környezetük jobbléte érdekében megteszik a tőlük telhetőt.

A nép egészsége javításának a nagyarányu halandóság korlátozásának első feltétele a jelen *allopathiai orvosi tudomány* nagy befolyásának korlátozása, sőt megtörése, a gyógyítás módjának megmá-sítása, t. i. a *természetszerű gyógyeljárás szabad gyakorlatának* biztosítása. Az orvosi tudományok teljes átalakítása az egyetemen volna az első elutasíthatlan követelés.

Az emberi szervezet ellen a mérges gyógyszerekkel folytatott allopathiai erőszakoskodás, mely az ó- és a scholastikai középkorból veszi eredetét, gyalázása a felvilágosodott 19. századnak és arculütése a természettudományi haladásnak. Az orvosi tudomány segédtudományai, mint a boncztan, életszervezetan stb., a gyógyászatnak gyakorlati alkalmazásában jelentéktelenek, illetve a mérges gyógyszerek szokásos rendelésével szemfelfüggsben nem állanak. A „rendelés” csaknem

minden gondolkodás nélkül történik, épen úgy, mint Hoamali, kínai király, Dramoantari, ó indiai gyógyász és az egyiptomi Thout idejében.

A jelenkor minden művelt embere természettudományi ismeretei alapján betekintést nyerhet az emberi szervezet titkaiba és megértheti a természetes gyógyítást. De az uralkodó, szükségtelenül bonyolított, zavart és következtellen, babonás és rejtelmes gyógyászatnál ez teljesen ki van zárva. Mennyire más a természetszerű gyógyító eljárás! Egyszerű, mert maga az igazság.

Azért legyen szabad a természetszerű gyógyeljárás főelveit kartársaimmal megismertetnem, s mint az eddigi szabadalmazott allopathiai gyógyászat ellentétjére ráutalnom. Ezek bárki által is könnyen felfoghatók; (igazságuk- és valóságukról való meggyőződés mindenkire nézve könnyű és meglepő) az elmélet és gyakorlat egybehangzása lélekemelő és megnyugtató. A természetszerű gyógyeljárás ismerete és gyakorlásának általánosabb terjedése mellett az idő előtti kimulások, mint p. u. Baross miniszter, Frigyes német császárnál stb. megritkulnának. Ezek a jelen orvosi tudomány lelkiismeretét terhelik. Minden embernek tehát egészen a saját, de kiválóan jogosult érdeke, hogy ezen tudomány és művészet igazságát és megbízhatóságát megismerje.

A következő pontok figyelembe vételét és megfontolását melegen ajánlom:

1. Minden *megbetegedés* (betegség) a *vér tisztátalanságában*, vagy annak *megzavart*, megakadályozott *keringésében* leli okát. A vér tisztátalansága vagy *belülről* a szervezet saját működése folytán keletkezik, mikor is az anyageserének termékei, a *ptomaine* és *leukomaine*, az ételekből elváló élettani bontó anyagok: kreatin, kreolin, sarcin, húgysav stb. képződnek, vagy *kivülről* támadnak a különféle baktériumok (cocccok, diplococccok, triplococccok, m'rococccok, bacillusok stb.) romlott ételek, különféle esetleges mérgek behatása által, vagy pedig az *allopathiai mérges gyógyszerek alkalmazása folytán megbetegedések alkalmával* áll elő. A jelen orvosi gyógykezelés csak a betegséget, illetve azon anyagokat *szaporítja*, melyek a megbetegedést előidéznek.

2. Minden (acutus) *forró lázas* és *gyuladást* okozó betegség, a természetből kifolyó, *gyógyulásra irányuló erőlködés*, melynek folyamán a test betegségét okozó anyagok eltávolíttatnak. Ezen gyógyulásra irányuló erőlködés, általános elgyengülés, fájdalom, nyomás és egyéb tünetekben nyilvánul. A ki a helyett, hogy a testet ezen kórananyagoktól megtisztítaná, a fájdalmat és a többi tüneteket csak elkábitja, elnyomja, az nem gyógyít, hanem csak szaporítja a kóralapot a gyógyszerek által, úgy, hogy ugyanazon betegség ismétlődik, vagy egy másik áll be, mely sokkal rosszabb az előbbinél. És ilyen módon gyógyít az eddigi szabadalmazott, „tudományos“ gyógyászat!

3. Midőn a chronicus bajok az eredeti bajok természetellenes gyógykezelése (labdac, por, kenőcs, tapasz, cseppek stb. használata) következtében állanak be, midőn a természetnek gyógyításra irányuló erőlködése elfojtatik és megbénítatik, a szervezet pedig még jobban tisztátalaníttatik és megterhelhetik. Az idült bajoknál feltűnő tünetek nem mutatkoznak, a melyeket az allopathia mérgeivel elfojthatna,

azért nem is képes az ilyen betegségeket állítólag sem gyógyítani, mint az acutusat. Az idült bajokat csak a természetszerű gyógyeljárás tudja gyógyítani, épúgy, mint az új keletkezésűeket (acutus) is csak az birja igazán és állandóan megfékezni.

4. Semminemű gyógyszernek gyógyító ereje nincsen; gyógyító erőt csak a szervezet foglal magában, a melyet a teremtetőtől nyert. A lát-szólagos hatás (hányás, izzadás s más természetes kiválasztás stb.) az által idéztetik elő, hogy a természetés gyógyító erő a szervezetet ezen neki ellenséges anyagoktól természetes uton a legrövidebb idő alatt megszabadítani akarja.

A mi tényleg gyógyít, az épen a természetes gyógyító erő, mely eléggé erős szervezetnél az orvosok által használatban levő ferde kezelés daczára is érvényesül. Ez adja magyarázatát annak, miért dicselkedhetik az allopathia, de miért a régi gyógymód a legrégebb időktől számítva mai napig sikerült gyógyításokkal, a kuruzsló vén asszonyokkal és a szédelgőkkel egyetemben.

Az orvosok tehetetlensége és a gyógyszerek hatástalansága leginkább az idült (chronikus) betegségeknél jut napfényre. Mert idült bajoknál a természetes gyógyító erő közönyös, tehát maga nem akar és nem bír gyógyítani; mi természetesebb, minthogy ebben az esetben az orvos „gyógyszere” is felmondja a szolgálatot.

5. A szabadalmazott gyógyászat ellen még számtalan legkülönbözőbb szerek tanuskodnak, melyek daczára annak, hogy merőben ellenkező tulajdonságuk, egy és ugyanazon betegség ellen és viszont egy és ugyanazon gyógyszer egy egész sereg betegség ellen nyer alkalmazást.

6. A szabadalmazott gyógyászat minden időben csalatkozhatatlannak adta ki magát, sőt annyira vitte, hogy az ellenfeleket halállal büntették és mégis a századok folyamán számos gyógymód és elmélet keletkezett, melyek mindegyike egy ideig uralkodván, később mégis tarthatatlannak, hamisnak, babonásnak, árlalmasnak bizonyult! Gondoljunk csak az érvágásra és a hánytatószerekre, melyek az opiummal egyetemben három hősként a legfőbb szereket képezték a gyógyítás terén még a nagyhirű Hufeland idejében (1837) is. A divatos orvosok melyike szólna még most is mellettük?*) Ebből könnyen látható, hogy az orvosok gyógy-módjukkal az emberiség korai elhalálozásának okozói; továbbá, hogy az allopathiai gyógyászat a legnagyobb kontár keletkezése óta mostanáig.

7. Az egykori Skoda működése, alatta, továbbá Rokitsansky, Hyrtl stb. alatt a bécsi iskola keletkezése bizonyítja a gyógyszerek használatanságát, sőt ártalmasságát.

8. Prissnitz Vincze működése, Rausse, Hahn, Rikii, Kneipp bizonyítja, hogy a természetszerű gyógyeljárás ezrekre menő esetekben képes oly betegeket gyógyítani, kik a gyógyászati tudomány áltai gyógyíthatatlanoknak nyilvánítottak; de soha megfordítva!!

9. Azon körülmény is, hogy több száz vizgyógyintézet keletkezett, a melyekben különféle betegségek eredménnyel gyógyíttatnak, továbbá, hogy Németországban 500 természetszerű gyógymódot követő egyesület van 70—80 ezer taggal, a kik gyógyszerek hatásában való hitüket megtagadva, a gyógyszerek nélküli gyógymód híveinek vallják magukat.

*) Sajnos, még ma is vannak orvosok, a kik itt *Budapesten hánytatással* gyógyítanak minden belső bajt!
A szerk.

hogyan az általános gyógyítás szabad gyakorlata kihirdetett és megen-
gedtetett, a szabadalmazott gyógyítás tarthatatlan, túlélt voltát bizonyítja.

10. A himlőoltás, mint a vér gennyes mérgekkel való tisztátalaní-
tása, — az antiszeptikus elveknek kigunyolása, mert az életerő és a
test gyögyerejének gyengítését okozza és későbbi betegségeket von maga
után, minők a difteritisz, vörheny, görvélykór stb. és mindamellett a
himlő ellen nem véd. És „ezt a büntényt az emberiség ellen a magas
orvosi tudomány neve és védelme alatt gyakorolják!”

11. A természetszerű gyógyeljárás szereivel: diéta, napfény, levegő,
mozgás és pihenés, víz (fürdők, göngyölések, öntések, gőzök, borítások
stb.) a gyógyítás ezen három lényeges momentuma, mint a kórananyagok-
nak bontása, kilugozása és a szervezetnek erősítése teljesen kivihető
anélkül, hogy a szervezet a jövőben kárt szenvedne. Sőt mi több, ezen
gyógyítással minden további megbetegedésnek elejét vesszük. A termé-
szetszerű gyógyeljárás minden követelésnek megfelel, a melyek a gyó-
gyászat ideáljától igényelhetők.

12. Priessnitz, Schroth, Rikli, Kneip igen különféle, egymástól el-
térő gyógy módszerei ugyanazon alapon állanak: a megbetegedést a vér-
nek tisztátalanságában keresik, s annak megtisztítását célozzák, tehát két-
ségbe nem vonható sikerükkel, veszélytelen gyógyítási módjakkal, meg-
czáfolthatatlan theoretikai alaptételeikkel (elveikkel) bizonyítják az allo-
patikus iránynak elégtelen, nem tartós, sőt veszedelmes, a természetes
gyógymódszernek pedig helyes voltát.

13. Niemeyer Pál dr.-nak, a jelenkor egyik kiváló orvosának élete
és ténykedése, a kit számos műveiben, mint orvostudományi író az is-
kola is nagyra becsül, megdönthetetlen bizonyítéka annak, hogy gyógy-
szerek nem szükségesek, hogy az orvosi tudomány misztikus kezdetétől
fogva maig hihetetlen tévutakon haladt és hogy az élet természetadta
ingere, mint a fény, levegő, víz, táplálék, mozgás, pihenés, meleg stb.
a szervezetet nemcsak fentartják, hanem megbetegedés esetén egyedül
csak ezek képesek azt igazán gyógyítani. Niemayer Pál dr. műveiben
és gyakorlatában megmutatta, hogy és miképpen lehet gyógyszerek nélkül
gyógyítani. Egész élete a természetes gyógy mód tanának legékesebben
szóló védőbeszédje volt és a legélénkebb és leghatározottabb tiltakozás
az orvosi tudomány allopathiei iránya ellen.

Zigmundik János.

(Folyt. köv.)

Birálati jelentés.

A Budapesti (budai) Tanítóegyesület 1899. évre a következő pályatételt tűzte
ki: „Miként kell a tanítónak az elemi iskolai növendékek között az iskolatársi
szellemet ápolnia és fejlesztenie, hogy az iskolából kikérült nemzedék tagjai majdan
az életben egymást igazi embertársaiknak ismerjék, kiknek közös, vállvetett és
egyvetértő munkálkodásától függ a nemzet szellemi, erkölcsi és anyagi boldogu-
lása? (Az életből, illetve a törtenelemből vett példák felsorolása kívánatos.) Kiván-
tatik egy hosszabb paedagógiai tanulmány, mely a felvetett kérdést minden oldal-
ról megvilágítja s a tanítónak kellő utmutatásokat nyújt az erkölcsi nevelésben
követendő eljárásra nézve.

A Budai Tanítóegyesület az önképzést tűzte ki czélul alapszabályaiban, szép multja bebizonyította, hogy e czélnek meg is felelt. Pályakérdéseket tűzött ki s e pályakérdések mindenkor összefüggésben voltak a haladó kor kívánalmaival, mindenkor aktuális kérdésekben kérték ki a kartársak véleményét. Nincs a paedagogiai tudománynak olyan ága, melyet fel nem karolt volna egyesületünk. Ez alkalommal az volt a kívánsága ennek az előkelő egyesületnek, hogy tagjai magukat, mint nevelőket mutassák be.

Eddigi pályatáteleink inkább a módszertan körébe vágók voltak s csak köteleességét teljesítette egyesületünk, mikor a nevelés köréből választotta a pályatételt.

A legutóbb lefolyt nemzetközi gyermekvédő kongresszuson Hofer Károly azt kívánta, hogy az iskola ne csak növendékeinek tekintse a tanulót, hanem gyermekeinek, akikről, mint a maga vérééről nem csak az iskola falain belül gondoskodik, hanem az iskola falain túl is elkíséri szerető gondnal, figyelemmel az egész életen át. S azt óhajtja, hogy az iskolatársak barátsága legyen testvériség, ne változzék az át közömbösséggé vagy éppen gyűlölséggé az életben. A közösen átélt mult emléke örökké tartó, benső kapcsolatot alkosson közöttük.

Bizony szép szavak! Ne csak azt ismerje köteletségének a tanító, hogy gyermekeit írni, olvasni, számolni megtanítsa, hanem arra is törekedjék, hogy egymást tisztelő, szerény polgár legyen majd az életben, felnőtt korában az a csemete, mely reá van bízva! A kertész is a megnesemített alanyt sokkal nagyobb gondnal ápolja, mint a még vad állapotban levőt. Ez azonban csak úgy érhető el, ha azt a csemetet mindazon kellékkel ellátja, a mi szükséges ahhoz, hogy a nemesítés munkája áldást hozó legyen. Az összetartozandóság érzete és a szeretet benső melege szükséges ahhoz, hogy a zsenge gyermek felnőtt korában tudatára jusson annak, hogy mi az igazi, mi a valódi felebaráti szeretet, mi a társadalom.

Sajnos, a ragaszkodás közvetlenségét a nyugodt kimertség, a közösen átélt kedves ifjú emlékek varázsát a társadalmi, vagyoni és felekezeti különbségek mérlegelése foglalta el manapság! S ezen az iskola, nem a csak tanító, de a nevelve-tanító iskola van hivatva segíteni.

Mindeme szép czél lebegett a Budai Tanítóegyesület előtt, mikor ezt a tételt tűzte ki.

Nagy sajnálattal jelentjük, hogy ez igen szép tétel megfejtését csak két tagtárs kísérelte meg. Két pályamű érkezett be. Az I. számúnak jeligéje „A szeretet mindent pótol, a szeretetet nem pótolja semmi,” a II. számúé: „Nem is ember, ki másokért nem élt.”

A bíráló bizottságba kiküldettek Nagy László, Schön József és Hajós Mihály. Schön József megbetegedvén, az első póttag, Magyar József foglalta el helyét. A háromtagu bíráló bizottság lelkiismeretesen áttanulmányozván a munkákat, f. é. október hó 4-én tartott ülésén egyértelmű határozatot hozott. Csekélységemet bizta meg e bizottság az előadói tisztséggel s én híven a bizottság határozatához, a következőkben terjesztem elő bírálatunkat:

A már említett két pályamű közül az I., „a szeretet mindent pótol,

de a szeretetet nem pótolja semmi“ jeligéjü nem nyerte meg a bizottság tetszését.

Úgy véli a bisottság, hogy a Budapesti (budai) Tanítóegyesülethez beadott munkák külsőleg is kifogástalanok legyenek. A 39 oldalra terjedő felületesen leírt munkában rengeteg sok a sajtóhiba s meg ennél is több a javítás, ugyannyira, hogy a sok javítás, beszurás alterálja a bírálót, annál is inkább, mert a javítást nem ugyanaz a kéz cselekedte, a ki leírta a munkát. Kétféle irás van benne, egyik a leirőé, másik a javítóé. Távolról sem hiszszük, hogy a javítás a szerző írása legyen, ezt feltételezni sem merjük, de megütközéssel fogadtuk azt, hogy egy pályamunka rendetlen, helyesirási hibákkal, beszurásokkal, javításokkal telve fűzet legyen.

A második mű (jeligéje: Nem is ember, ki másokért is nem élt) külső kiállítása kifogástalan minden tekintetben. 131 lapra terjedő képmény táblába kötött, szép olvasható folyóírással bíró fűzet, melyben semmi törlés vagy javítás nincsen s méltó külsőleg is a Budai Tanítóegyesülethez.

Mindez azonban csak a külsőre vonatkozólag s mindeme megjegyzés és észrevétel mi befolyással sem volt a bíráló bizottságnak a belsőre irányuló ítélethozatalánál.

Érdemleges bírálatunkban első sorban az I. számú munkát ismertetjük.

Több részre osztja az író a munkáját. „Mi az iskolatársi szellem?“ E czim alatt az író arról beszél, hogy ha a tanító vezetése egyforma minden gyermekkel szemben, továbbá, ha megteremti a tanító az egykorúság tudatát az osztályba járó gyermekek között, ez út már arra, a mely út láthatatlanul, önkentelenül kihat a jövőre. Ennyi körülbelül mondókája, de ez még korántsem fejt ki azt, hogy mi az iskolatársi szellem! Második pontja az, hogy „miként vagyunk az iskolatársi szellemmel?“ E pontban rámutat a tömegtanítás gyöngéjére. Hibáztatja ő a társadalmat, az iskolát és a szülei házat. De hogy milyen tarthatatlan okoskodása, kitűnik ez idézetből: „Az iskolába lépő gyermek a reá bekövetkező új viszonyok hatásán egy ideig teljesen hatalmában van. Az új viszonyok és állapotok azonban nyugtalan lelke előtt elveszítik varázsuakat és az új, meg az új érdeket keltő tárgyaink, képeink, meséink, verseink elvesztik az elsőnél tapasztalt értéküket s reáhatásukat s lesülyed előttük a megszokottság vonalára, a mely vonal reájuk nézve egyszersmind az unalom kezdete. Nem mondom én, hogy ez az egész osztálynál így van) de az azonban tény, hogy az év közepe felé bizony-bizony már szigorúsággal kell a gyermek figyelmét felkölteni és ébren tartani mert a kis hami ak ilyenkor már türelmetlenek és — a mi igazán támogat engem — válogatóságok.“

Ez meg egyáltalán érthetetlen: A gyermek egyénisége is mindinkább kidomborodik és az otthon nembánomsága, meg a társadalom mindent elnéző lelkiismeretlen könnyelműsége a gyermeket nagykorúsítják — előbb az enyhébb, később a szigorúab fegyelmi eljárásokkal szemben — méginkább pedig az iskolatársi szellem hatása és respektálása alól.“

A következő tétel: Mely tényezők közrehatása folyhat be az iskola-

társi szellem emelésére és állandósítására? Ebben tulajdonképen csak azt fejtegeti, a mi a következő tételekben megvan, így a 4. tételben, melynek czíme az otthon. Szép szavakkal fejtegeti az anya szerepet s elítéli a nőemancipációt. S ha van is némi igaza e tekintetben, tulságba megy akkor, mikor azt mondja, hogy „az egyenjogúsítás eszméje meg-rabolta a családi fészek nyugalmát, a csendes békesség helyét s azt a szabadjukra vágyakozó rossz indulatok, nemtelen hajlamok népesítik be.

Ez nagy mondás! Ez nagy ítélet! Ez talán mégsem állhatja meg helyét, mert, hogy rossz indulatok, nemtelen hajlamok legyenek a nőemancipáció következményei, nézetünk szerint igen-igen túlzott. S hogy „az emancipáció vakká teszi az embert“ s hogy „a vakság mellé szegődik a követelődés, a szemérmertlenség,“ mind oly dolog, a mi nem igaz s a mi első sorban nem tartozik a pályamunka keretébe. Hát még mikor azt mondja, hogy „e lelkismeretlen képnek legelső fotografusa az anya, mert otthona előtte nem szentély“.

De abban megint igaza van a szerzőnek, hogy a vállastalanság egyik oka a gyermek hiányos nevelésének s hogy „a vallásos nevelés alapját az otthonak kell megteremtteni.“

Az író ötödik pontja a környezet, hatodik a társadalom. S ezekben is igaza van. A gyermek környezete nem alkalmas a gyermek kedélyének képzésére. Cseléd, szolga stb. csak ront abban, mit a tanító, a nevelő épít.

7. pontja az iskola. Itt várta volna a bíráló bizottság azt, hogy megfejtse a szerző, mit kell az iskolának tenni, hogy helyrehozza az eddigi hibákat. S az író ezt nem fejt meg. Ellenkezőleg beszél ujlag a tömegtanítás hibáiról, azt kívánja hogy 20—25 gyermek legyen egy tanító keze alatt, de hogy ezeket miképen tanítsa, miképen nevelje, vajmi kevés utmutatást nyújt. Azt kívánja, hogy az iskola munkára neveljen s e végből ajánlja a kézimunkát a lányoknál s a kézügyességet és gazdaságtant a fiúknál. De mindezek mellett főleg az az óhajtása, hogy a leánynevelés természetszerűbb legyen s így a majdani anyákat a leendő nemzedék szülőjét úgy neveljük, hogy azok képesek legyenek jóra-
való és a pályakérdésben kitűzött céljuknak megfelelő polgárt nevelni a hazának.

(Folyt. köv.)

Hajós Mihály.

A paed. szakosztály gyűlése.

A Népn. Bp. Egyesületének paed. szakosztálya *Schön József* elnökléte mellett f. hó 25-én gyűlést tartott, melynek lefolyásáról a következőket közöljük:

Józsa Dániel az *osztatlan népiskola tantervéről* értekezett. Ugy az osztott, mint az osztatlan iskolának egy tantervet kíván. Élénk vitát keltett ez időszerű tárgy. *Lakits Vendel* azon állásponton van ma is, a melyet a Paed. társaságban elfoglalt. Ha az osztatlan elemi iskola munkáját gátló külső akadályok elháríthatnak, ám legyen egységes tanterv, de mert mindehhez kevés a remény, külön tantervet óhajt.

Ember János az egységes tanterv mellett szól. Nem a tanterv az,

ami a népiskola beléletét előbbre viszi, hanem maga a tanító, a jó módszeres utasítás és jó vezérkönyv. A tanterv eszményi czélt tűz ki, megvalósít belőle az iskola annyit, amennyit meg tud; ha az osztatlan iskola annyit nem is végezhet el, mint az osztott, de megközelítheti. Az egységes tanterv híve.

Hasonló értelemben szól *Kurz Sámuel* s kiemeli, hogy az osztatlan iskola mennyiségileg nem taníthat ugyan annyit, mint az osztott, de intensivebb lévén a tanítás, maradandóbb lesz az eredmény. A nevelés szempontjából meg épen felette áll az osztatlan iskola az osztottnak. Ő is egy tantervet kíván úgy az osztott, mint az osztatlan iskolának.

Cserhalmy Ferencz felveti a kérdést, vajjon elegendő intelligentiája van-e a falusi tanítónak ahhoz, hogy az ő osztatlan iskolája számára a közös tantervből ki tudja hámozni a lényegyet, a szükségeset? Szóló úgy van meggyőződve, hogy a vidéki fiatal, tapasztalatlan tanító ezt nem tudja megtenni, ezért az osztatlan iskolák számára külön tantervet kíván.

Peres Sándor csatlakozik az előadó álláspontjához s kifejti, hogy nemcsak az *Ember János* által kifejtett magasabb szempontokból, de gyakorlati szempontból is egy tantervet tart szükségesnek. Ha azt nézzük, melyik munka fáradtságosabb, az osztott, vagy az osztatlan iskolában működő tanítóé e s hol akarunk könnyítést, talán hajlandók leszünk az osztatlan iskolának külön tantervet adni. Lehet, hogy a vidék ezen szempontból itéli meg a kérdést s akkor külön tantervet kér.

Pedig ott ahol jó tanító van, ott éppen úgy megtanítja az osztatlan iskola az ismeretek lényegét mint az osztott. Gyakorlati tényék mutatják, hogy több dolga van az osztatlan iskoláknak, de sok tekintetben még eredményesebb munkát végez, mint az osztott. Ha megengedhető, hogy az osztott iskola tanítója tegyen a tananyaghoz, akkor legyen megengedve, hogy az osztatlané vehessen el belőle. Midőn az országban minden úgy szét-tagolódik, ne tegyünk különbséget osztott s osztatlan, városi s falusi iskola közt, legyen egyforma jó mindegyik, legyen egy tantervük.

Moussong Géza azokból indul ki, amiket az előtte szólók említettek. Ha sok az osztatlan iskolának az, ami a tantervben van, akkor vegyen el belőle. Ha úgy is el kell venni a tananyagból, akkor most mindjárt meg kell állapítani, mit végezzen el az osztatlan népiskola; tehát kell a külön tanterv.

Szóke István úgy látja, hogy a vita nem forog szorosán a tárgy körül. Erre figyelmeztetve, kijelenti, hogy elvi szempontból ő is az egységes tanterv híve; a gyakorlati kivitel szempontjából azonban, más a nézete.

A szakosztály végre szótöbbséggel kimondja, hogy *elvi álláspontból egy tantervet kíván*. Hogy a gyakorlatban miként vihető ez ki, annak megvitatását a jövő ülésre halasztja s felkéri *Józsa Dánielt* hogy ezen kérdésre is adja meg jövő ülésén a feleletet.

Ez után *Csáky Elek* értekezik a *gyermek otthonokról* s azon javaslatot terjeszti a választmány elé, hogy kérelmezze az egyesület a hatóságnál ezen intézetek felállítását és szakszerű oktatás mellett vezesse itt be a *kézügyességi foglalkozásokat* is.

Buza János, jegyző.

Még egyszer az „Uránia“

Lapunk f. évi 46. számában már megemlékeztünk az Uránia tudományos színháznak oktatási törekvéseiről. Most, miután akkor nyilvánított óhajunk, hogy a tanuló ifjuság mennél gyakrabban látogathassa az „Uránia“ előadásait, a megvalósuláshoz közeledik, időszerűnek tartjuk, hogy újból foglalkozzunk vele, annál inkább mert az „Uránia“ az iskola embereinek közreműködésével óhajtja az ifjusági előadásokat rendszeresíteni.

Ebből a célból Dr. Verédy Károly székes-fővárosi kir. tanfelügyelő e hó 25-én d. u. 3 órára értekezletet hívott össze az „Uránia“ színházba, melyen számos iskolai igazgató és tanító volt jelen.

Dr. Verédy megnyitván az értekezletet, előterjesztette az „Uránia“ igazgatóságának propositioit; a helyátrak tekintetében a maga részéről más álláspontot ajánl elfogadásra és pedig 30 kros egység árákat. Az igazgatóság részéről Somogyi igazgató nem csak hozzájárult a javaslatához, hanem kilátá-ba helyezte, hogy esetleg az egységár 25 kr. lesz ezenkívül minden egyes alkalommal 100 helyet bocsát teljesen ingyen az iskola rendelkezésére, úgy hogy a legszegényebb tanulók se legyenek az előadásokból kizárva. Nagyon megkönnyíti még az iskoláknak az előadások látogatását az a körülmény, hogy a színház teljesen az iskolák tetszésére bizza az előadások idejének meghatározását, ugyszólván egész napon át teljesen az iskolák rendelkezésére áll. Az „Uránia“ a maga részéről mindent megtett, a mit csak kívánni lehet, hogy a tanulóknak az előadások megtekintését lehetővé tegye.

Most rajtunk a sor, hogy növendékeink érdekében e kedvezményeket felhasználjuk. Ugy hiszszük, nem lesz nehéz dolog egy-egy iskola növendékeit évenként néhányszor elvezetni az „Uránia“-ba, azt a pár fillért, a szegényebb szülő sem fogja gyermekétől megvonni, a legszegényebbekről meg gondoskodik az „U.“ igazgatósága.

Inkább kiméljük a szülők zsebet az irófüzetek, tankönyvek s más rovatoknál, akkor szívesen adnak az „Urániára.“

Az értekezlet után tartott bemutató arra a meggyőződésre vezetett bennünket, hogy az iskolák az „Uránia“-ban első rendű segítő-társat nyertek.

„Magyarország földrajzának vázlata“ czimű képsorozat került bemutatásra a magyarázó szöveget Cholnoky Jenő egyetemi adjunctus írta.

Cholnoky a haza legszebb részleteit, hogy úgy mondjuk, műértő szemmel válogatta ki. Ismeri az iskola szükségleteit. Százkét képből egész Magyarországot ott látjuk. Az alföld gulyái és ménesei csaknem megelevenednek szemünk előtt; szinte várjuk, hogy a kulacsból ivó csikós ránk köszöntsön s megkínáljon egy ital borral. A dunántul, a balatonvidék gyönyörű részletei elárulják azt a meleg szeretetet, melylyel az író, a szerző szülőföldje szépségeinél időzik. Az ország többi vidékei is meleg hazaszeretettel vannak összeállítva és megírva. A gyermek jobban megismeri hazáját, ha egyszer-kétszer megnézi az „Uránia“ vetített képeit, mintha éveken át magolja a földrajzi tankönyvek leírásait. Az „Uránia“ lekötelezi a tanítókat, hogy neki a tanítás munkáját annyira megkönnyíti.

Az iskola szempontjából csupán azt véljük szükségesnek, hogy a mutatóanyagokat kísérő magyarázat élő szóbeli legyen.

Müller Antal.

VEGYESEK.

— **Meghívók.** I a Népnevelők Budapesti Egyesületének választmánya f. évi decz. hó 2-án, azaz ma d. u. 5 órakor az Érsek-utcai iskola igazgatói irodájában ülést tart, melyre a tagok tisztelettel meghívotnak.

A Népnevelők Budapesti Egyesülete f. évi decz. 8-án d. e. 10 órakor a VI. ker. Felső-Erdősori közs. el. népiskolában évi rendes közgyűlést tart. Tárgysorozat: a) *Emlékbeszéd.* n. *Luttenberger* Ágost r. tag felett. Tartja: *Peres* Sándor, egyes. alelnök; b) elnöki beje. entések; c) titkári jelentés; d) a pénztárnok jelentése; e) esetleges indítványok. — Az elnökség tisztelettel kéri az összes tiszteleti-, rendes- és pártoló tagokat, hogy közgyűlésünkön résztvenni sziveskedjenek. — *Vendégeket szivesen látunk.*

— **Péterfy ünneplése.** A Tanitók Háza meglétesítésére és megnyitás alkalmából székesfővárosi kartársai óvátot rendeznek a halhatatlan érdemű vezér-férfiúnak.

— **Az Eötvös-alap gyűjtő és kezelő-bizottságának gyűlése.** Az *Eötvös-alap orsz. tanitói egyesület*-nek gyűjtő- és kezelő bizottsága f. hó 28-án a Tanitók Házának gyűléstermében Dr. *Gőtz József* elnöklete alatt nagy érdeklődéssel találkozott ülést tartott, melyen első sorban a felvételeknek véglegesen még el nem intézett kérdései tárgyalattak. — Majd *Péterfy* Sándor elnöknek lemondó levelét mutatta be az elnök. A fáradt vezérharcos erőinek fogyására hivatkozva, visszavonulását jelenti be. A bizottság azonban nem járul hozzá a visszavonuláshoz. *György* Aladár indítványára ragaszkodásának meghatározó jeleit adja, midőn egyhangulag kimondja, hogy a míg *Péterfy* él, mindig őt választja elnökének. A munka terhének hordozásában azonban könnyebbségére akar lenni. *György* az alapszabályokon eszközölt módosításokat ismerteti, azok jelentőségét méltatja. Ezzel kapcsolatban jött szóba a Tanitók Háza szabályzatának kérdése, melyre vonatkozólag abban állapodott meg az ülés, hogy a szabályzatot az alapszabályokkal teljes összhanghozatal végett ismét tárgyalás alá veszi. — Rövid, de nagyon örvendetes jelentést tett *Schmidt* Albin pénztárnok: a múlt hóban 6000 forint folyt be készpénzben a Tanitók Háza céljaira az Eötvös-alap részére 2000 frt. — Az agitatio folytatásáról szóló elnöki előterjesztések tudomásul vétettek.

— **A Kaszinó erősödése.** A M. T. Kaszinójának igazgatótanácsa a múlt szerdán látogatott gyűlést tartott, melyen *Agosai* Béla pénzügyi igazgató az intézmény anyagi helyzetéről tett kimerítő jelentést. Megtudjuk a jelentésből, hogy a Kaszinó ügyei a lefolyt éven consolidálódtak; az év némi plusszal lesz bezárva; az elköltött házépítési alap részben helyrepolított; a szamaritanus-alap 1000 frt. körül van. Úgy a bel mint a kül agok száma növekedett. — Élénk vitára adott alkalmat a hátralékok beszédésének kérdése. Végre is abban állapodtak meg, hogy a hátralékok egy részét törlik, más részét bírói uton szedik be. — Felolvastott Dr. *Neményi* Imrénének az intézmény czimének megváltoztatására irányuló indítványa, melyben azt javasolja, hogy az intézmény „Magyar Tanitók Kaszinója” helyett a „Magyar Tanitók Otthona” nevet vegye fel. *Szabó* B. László ellene szól indítványnak, *Minke* Béla és *Ember* Károly mellette foglal állást. A nagy többség a *Neményi* indítványát elfogadta.

— **Az Eötvös-alap egyesület jövőhagyott alapszabályai ki vannak nyomtatva.** A titkárság legközelebb küldi meg az *Orsz. Bizottság* kötelékébe tartozó egyesületeknek; továbbá mind azoknak, a kik kérti fogják.

— **Adományok a Tanitók Háza céljaira** *Józsa* Mihály gondnoknak a szerdai bizottsági ülésen tett jelenlése szerint a Tanitók Háza céljaira a következő adományok érkeztek: Az Eötvös collegium 39 drb könyvadománya, Szalay János 10 kötet könyvadománya, a Gregersen-czég egy íróasztalt, a Luczenbacher czég 4 kocsi tüzfát adott.

— **A mozgás, mint gyógyító tényező.** Héczey István kartársunk e hó 28-án „Tanitók Kaszinója”-ban a mozgás gyógyító hatásáról tartott előadást. Előadásában hangsúlyozza, hogy mozgás hiánya megrontja az egészséget; az észszerű mozgás nem csak segít az egészséget fenntartani, hanem a betegségek leküzdésénél is elsőrendű tényező. A mai orvosi gyakorlattal szemben semminemű betegségben nem helyesli a föltétlen nyugalmat. A mozgásnak a betegségnél

is összhangban kell lennie a többi életműködéssel; azért ha a beteg önerejéből nem képes kellő mozgást végezni, külső behatással kell azt elősegíteni, vagyis mozgatni kell a beteget, mert H. szerint a mozgás elősegíti a természetes gyógyulást, az előadást szép közönség s több orvos is hallgatta.

— Új tanszerkereskedés. Olvasóinkat bizonyára érdekelni fogja az az örvendetes hír, hogy a könyvkiadványairól és könyvkereskedéséről jó hírnévnek örvendő régi Lampel R.-féle (Wodianer F. és Fiai) es. és kir. udv. könyvkereskedő czég tanszerkereskedést rendezett be. Ezen tanszerkereskedés most becsátotta ki szakszerűen szerkesztett, bőven illusztrált árjegyzékét, a mely valóban dícséretre válik a nevezett czégnek, mert nálunk még olyan tanszerjegyzék, a mely mindent magában foglal és olyan lelkiismeretes pontossággal a magas minis-terium tanszerjegyzékeit is figyelembe vette, eddig nem jelent meg. A nevezett czég e jegyzéke nálunk e téren úttörő munka és ajánluk minden tanférfi figyelmébe. A Lampel-féle tanszerkereskedés felügyelői tisztét Dr. Szterényi Hugó tanár tölti be, tehát a czég kellő szakfigyeletről is gondoskodott. Árjegyzékét a czég kiváratra készséggel küld bárkinek.

— Az 5% Budapesten. A főváros a köznevelés nagy arányú költségeire új jövedelmi forrást akar nyitni az 5%-os iskolai pótdadóban. A kivétel azonban nehezen megy, mert a főváros a kivételnél törvényellenes módon akar eljárni, azokra is kiakarja vetni az új adót, a kik érvényben levő törvények szerint annak viselésére nem kötelesek. A belügyminister ebbe nem egyezik bele. A város felterjesztését következő tartalmuleirattal küldte vissza: A fő- és székváros ama kérelmét, hogy az 1868 évi XXXVIII. t.-c. 35. §-a alapján iskolai célokra öt százalékos külön adót vehessen ki, még pedig a főváros minden polgárára, teljesíthetőnek nem találtam.

Ezt a különadót ugyanis a főváros, mint község veheti ki, de az idézett t.-c. 44. §-a alapján is, az iskolaadónak csak községi adó jellege lehet, s így erre is érvényesek azok a törvények, a melyek a községi adók alól való mentességet állapítják meg. Ennek alapján a főváros törvényhatóságának az a szándéka, hogy az adó viselésére a főváros lakosai és birtoko-ai kivétel nélkül köteleztessenek csak a törvényhozás megfelelő intézkedése útján volna megvalósítható. Ilyen törvényhozási intézkedést azonban a fenforgó körülmények között helyesnek és indokoltnak nem tart a minister, mert a főnálló törvény rendelkezéseitől eltérő szabályoknak a főváros területén való életbeléptetése az ország többi városaival és községeivel szemben nem volna igazolható. Nem volna helyes, hogy ha az állampolgároknak a törvények állandóságába vetett bizalma megingattatnék és ha általában vagy bizonyos időre megállapított adómentességet föltétlen szükség vagy a háztartási alap gyökeres megváltoztatása nélkül megszüntetnék vagy visszavonnák. A tervezett intézkedés szükségének fenforgása ugymond a minister, egyébiránt azért sem igazolt, mert a főváros háztartásában szaporodó hiány oka a hivatali elődeim által a költségvetések megállapítása alkalmával kiadott rendeletekben említettekön kívül részben abban is keresendő, hogy a mint a pénzügy-ministertől értesültem a főváros adó és más követeléseivel lanyhán hajtának be, minek folytán az állami adókkal együtt nagy összeg veszendőbe megy.

TARTALOM.

A tanítószeg egysége. — A katonáskodás, mint a műveltség terjesztője. —
 A népegészség kérdése. — Birálati jelentés. — A paed. szakosztály gyűlése. —
 Még egyszer az Uránia. — Vegyesek.
